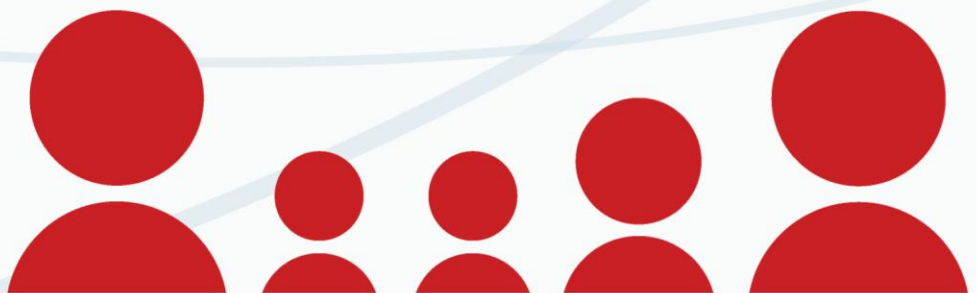

Oxford Research A/S, august 2013

**Erfaringsopsamling af koncept for forældrekurser
målrettet forældre til børn og unge med funktions-
nedsættelser**

Indhold

1. Baggrund	3
1.1 Erfaringsopsamlingens datagrundlag	3
2. Resultater fra erfaringsopsamlingen	5
2.1 Deltagernes udbytte af kurserne	5
2.1.1 Rammes rette målgruppe?	5
2.1.2 Deltagernes udbytte af kurserne	11
2.1.3 Forældrenetværk	15
2.2 Kommunernes udbytte af konceptet	15
2.3 Evalueringsredskaber	17
2.4 Konklusion	17
Bilag 1: Samlet opsamling på Introduktionskurset (modul 1)	20
1. Baggrundsdata om deltagere	20
2. Baggrundsdata om barnet	23
3. Type af funktionsnedsættelse og påvirkning af familie	25
5. Deltagernes udbytte af kurset	28
7. Kursets relevans for deltagerne	31
Bilag 2: Samlet opsamling på Forældrekurset (modul 2)	34
1. Baggrundsdata om deltagere	34
2. Baggrundsdata om barnet	37
3. Type af funktionsnedsættelse og påvirkning af familie	39
5. Deltagernes udbytte af kurset	42
6. Kursets betydning for deltagerne	45

1. Baggrund

Formålet med udviklingen og test af et koncept for forældrekurser til forældre med børn med funktionsnedsættelser er, at via øget viden og netværk mellem forældrene opnås en bedre dialog med myndighederne, øget fokus på barnets ressourcer og hermed en styrket forælderrolle. Dette giver en bedre rehabilitering af barnet og øget trivsel i familien som helhed.

Kursuskonceptet er testet af i alt syv kommuner. I første runde deltog Frederiksberg og Herlev kommuner i afprøvningen, mens Aarhus, Syddjurs, Kolding, Aabenraa og Middelfart kommuner blev tilføjet som testkommuner i anden runde.

Erfaringsopsamlingen har undervejs i projektet bidraget med læring i forhold til justeringer i selve kursuskonceptet både i forhold til konceptets introduktionskursus og forældrekurset. Nærværende rapport samler op på disse erfaringer.

Ambitionen har samtidig været at udvikle selvevalueringsredskaber, der kan anvendes af kommunerne til at tilpasse og justere tilrettelæggelsen af indhold og afvikling af fremtidige kurser lokalt.

1.1 Erfaringsopsamlingens datagrundlag

Erfaringsopsamlingen har over for kursusedtagerne bestået i en spørgeskemaundersøgelse. Deltagerne har således på begge moduler fået udleveret et spørgeskema ved kursets afslutning, som er indsamlet på stedet.

Der er udviklet to forskellige spørgeskemaer til hhv. introduktionskurset og forældrekurset. Spørgeskemaerne er vedlagt som bilag 3 og 4.

Tilhørende hvert spørgeskema følger et databehandlingsværktøj i Excel, hvor kursuslederen har tastet deltagerens svar ind. Et af svarene var deltagerens e-mailadresse, som blev brugt til at udsende et opfølgende spørgeskema 1-2 måneder efter kursets afholdelse.

I forhold til kommunerne har dataindsamlingen indeholdt dels én workshop i første testrunde og to afholdte workshops inklusiv et refleksionsskema i anden testrunde, dels afsluttende interview af de lokale projektledere. En enkelt projektleder har ikke haft mulighed for at deltage, hvorfor der indgår seks kvalitative interview af projektledere. Samlet er datagrundlaget i tal:

Spørgeskemaundersøgelse:

- 104 deltagere på modul 1.
- 37 deltagere på modul 2.
- Samlet har 13 svaret på det opfølgende spørgeskema fordelt på de to kursustyper.

Kvalitativt

- Seks kvalitative interview af lokale projektledere/kontaktpersoner.

- Tre workshops inkl. refleksionsskemaer.

Det lave antal svar i de opfølgende spørgeskemaer gør, at data herfra er udeladt, idet vi finder, at datagrundlaget for at vurdere forældrenes udbytte af kurserne på længere sigt ikke er validt.

2. Resultater fra erfaringsopsamlingen

Resultaterne af erfaringsopsamlingen vil ske i tre spor. For det første vurderes kursuskonceptet i forhold til deltagerens udbytte. For det andet vurderes konceptet i forhold til kommunernes udbytte, og i forlængelse heraf vurderes der for det tredje på anvendeligheden af erfaringsopsamlingsværktøjerne tilknyttet konceptet.

2.1 Deltagerens udbytte af kurserne

I dette afsnit afdækkes deltagerens udbytte af kurserne. Der inddrages figurer, hvor det vurderes hensigtsmæssigt. Alle spørgsmål er afrapporteret i bilag 1 og 2, mens der i dette afsnit fremdrages de væsentligste konklusioner ud fra en række temaer for vurdering af konceptet.

Først afsøges rekrutteringen til kurserne og deltagerens karakteristika i forhold til, om kurserne har ramt den forventede målgruppe.

Dernæst gennemgås deltagerens udbytte af introduktionskurset såvel som forældrekurset.

2.1.1 Rammes rette målgruppe?

For at afsøge hvorvidt deltagerne på kurserne også er inden for den målgruppe, konceptet henvender sig til, ses dels på kommunernes rekrutteringsstrategi, dels på forældrenes baggrund.

Kommunernes rekrutteringsstrategi

Kommunerne har rekrutteret forældre til introduktionskurset gennem deres respektive modtageenheder. Det har givet mulighed for at invitere alle relevante forældre ved hjælp af hhv. breve og e-mails relativt let. En enkelt kommune har også taget kontakt til sagsbehandlere, som så har taget kontakt til de pågældende forældre. Nogle kommuner har inviteret forældre til børn, der var blevet visiteret inden for det seneste trekvarte år, mens andre er gået halvandet år tilbage.

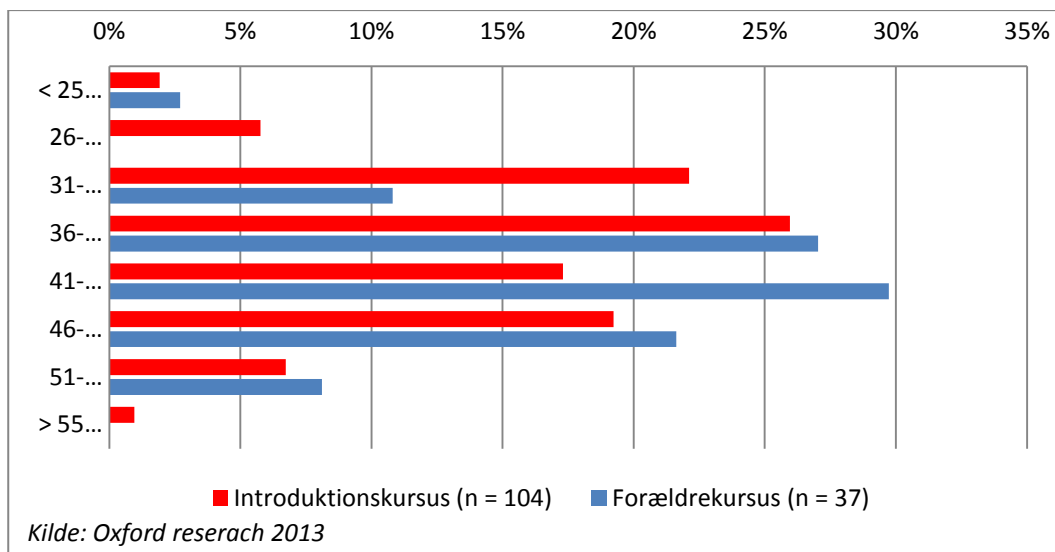
I konceptbeskrivelsen er målgruppen for introduktionskurset angivet til at være forældre til børn, der inden for 3-6 måneder har fået konstateret en funktionsnedsættelse. Som det ses i figur 1, er dette sjældent tilfældet for deltagerne, hvor barnets funktionsnedsættelse i lidt over halvdelen af tilfældene blev konstateret for mere end et år siden, mens det i 18 procent af tilfældene er mere end to år siden.

Et opmærksomhedspunkt, som både projektledere og deltagere udpeger, er således timingen af introduktionskurset i forhold til, hvornår forældrene oplever behovet. Der er en generel opfattelse af, at mange forældre med fordel kunne have modtaget introduktionskurset tidligere i forhold til tidspunktet for deres barns udredning/diagnosticering, sådan som konceptet også lægger op til.

Flere projektledere vurderer, at forældrene har det største behov for introduktionskurset inden for det første halve til hele år efter konstateringen af deres barns funktionsnedsættelse.

På den baggrund kan det derfor lokalt overvejes at rekruttere bredere end det seneste halve års henvendelser i modtagelsesenhederne. Enkelte har også anført, at familierne efter udredning kan have brug for lige at "fordøje" deres nye viden, inden de er klar til et introduktionskursus.

Figur 1: Antal måneder siden konstatering af funktionsnedsættelse hos barnet

Det er klart, at der ved første udbud af kurserne har været en "pukkel" af forældre, som skulle inviteres. Derfor kan det forventes, at billedet i de syv "testkommuner" ændres, så det fremadrettet primært vil være forældre til nyligt visiterede børn, der deltager på kurserne.

Der er dog god læring for nye kommuner, som står over for at skulle tilbyde introduktionskurset, i og med at introduktionskurset ikke overraskende af flere kilder vurderes i mindre grad at være relevant for forældre til børn, hos hvem funktionsnedsættelsen har været konstateret i flere år. Evaluator skal dog tilføje, at selv forældre med lang tids erfaring med at have et barn med en konstateret funktionsnedsættelse kan have udbytte af introduktionskurser. Vurderingen er alene, at udbyttet vil være endnu større med en mere præcis målgruppe svarende til formålet: At introducere.

Til forældrekurserne har kommunerne fulgt forskellige rekrutteringsstrategier. De fleste projektledere fortæller, at de inviterede forældrene til introduktions- og forældrekurset samtidigt. Forældrene kunne således frit vælge at deltage i begge kurser eller nøjes med et enkelt af dem. Dette til trods for, at målgruppen for forældrekurserne faktisk er smalle end ved introduktionskurserne. Mens introduktionskurserne også inkluderer forældre til børn med betydelige funktionsnedsættelser, retter forældrekurserne sig alene til gruppen af børn med meget betydelige funktionsnedsættelser. Andre kommuner har i højere grad valgt en tilgang til forældrekurset, hvor deltagelse på introduktionskurset var en forudsætning for at deltage på forældrekurset.

I forhold til afholdelse af forældrekurserne (modul 2) har konceptet ikke opstillet en tidsmæssig afgrænsning af forældregruppen i forhold til diagnostisering/udredning. Flere projektledere fremhæver dog, at det kan være nyttigt at vente et år eller halvandet fra diagnosticering til afholdelse af kurset. Det skyldes, at forældrene i højere grad end til introduktionskurset har behov for at få ro på, inden de kan forholde sig mere reflektivt til det at være forældre til et barn med funktionsnedsættelser.

Rekrutteringen har ikke i alle tilfælde været let og har derfor på de afholdte workshops været et tema til fælles erfaringsudveksling. Herunder har tidspunkt og sted været drøftet under hensyntagen til, at der ofte er tale om familier, der har svært ved at arrangere pasning. Nogle kurser er derfor afholdt i arbejdstiden, mens andre har ligget på aftener eller i weekenden. Desuden vil én kommune fremover overbooke møderne, idet der erfaringsmæssigt er flere forældre, som falder fra.

Det er evaluators vurdering, at der her er tale om balancer, både når det handler om den tidsmæssige rekrutteringsbase og den praktiske afholdelse, og at balanceringen i høj grad afhænger af den lokale kontekst i forhold til, hvor ofte kommunen vil afholde introduktionskurser, og hvor mange nye forældre i målgruppen kommunen har at rekruttere fra.

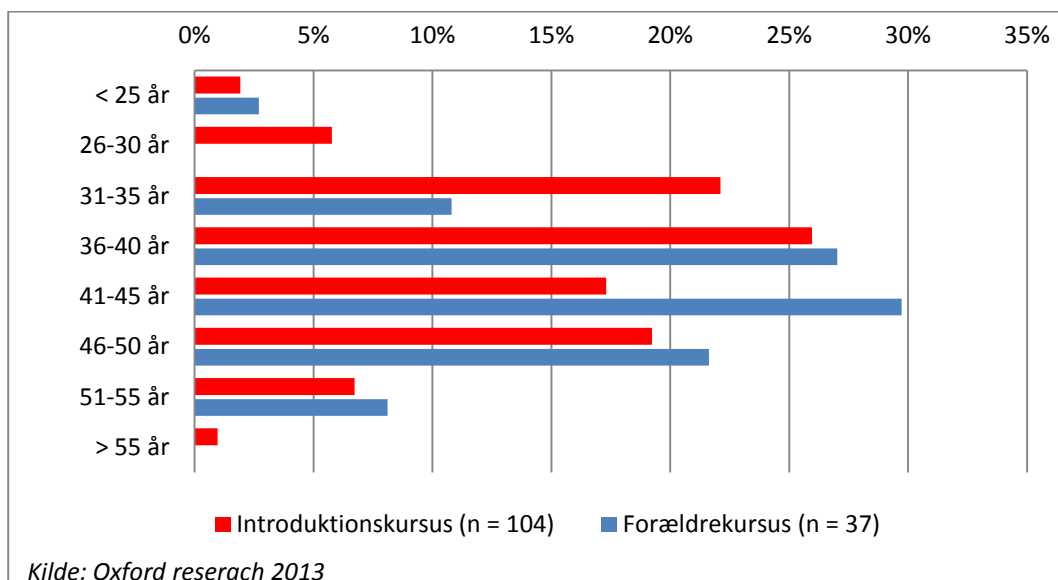
Deltagernes baggrund

Som det ses af figur 2, er hovedparten af deltagerne til både introduktionskurset og forældrekurset mellem 31 og 50 år.

Det ses imidlertid af figur 2, at alle aldersgrupper er repræsenteret til introduktionskurset. Det tyder på, at kurset formår at tiltrække forældre på tværs af aldersgrupper.

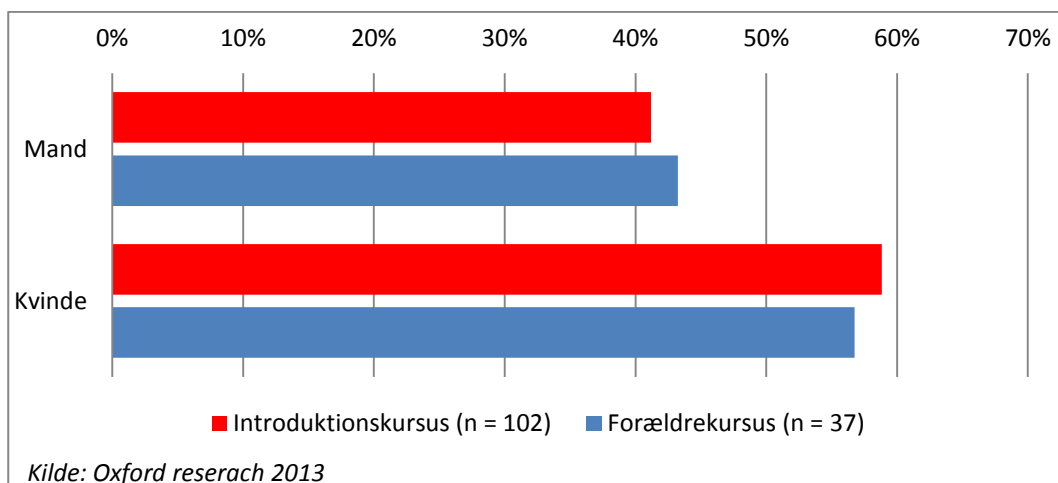
Til gengæld er kun én deltager til forældrekurset under 31 år. Det kan tyde på, at forældre under 31 år har valgt ikke at fortsætte med forældrekurserne som andet modul af forskellige årsager. Det skal dog fremhæves, at der næppe er et stort rekrutteringsgrundlag i denne aldersgruppe, og samtidig er datagrundlaget ikke stærkt nok til at vurdere, om fraværet af unge forældre er et udtryk for tilfældigheder eller ej.

Figur 2: Deltagernes alder

Det ses af figur 3, at der til både introduktionskurset og forældrekurset har været en overvægt af kvinder blandt deltagerne. Således er ca. 6 ud af 10 deltagere kvinder på introduktionskurset, mens kønsfordelingen har været mere lige på forældrekurset.

Figur 3: Deltagernes køn

Det tyder på, at kurserne i en vis grad appellerer til både mænd og kvinder, men at der stadig er et opmærksomhedspunkt i forhold til at tiltrække mænd til kurserne.

Endvidere er kønsforskel på forældrekurset mindre interessant i forhold til introduktionskurset. Og da det er på forældrekurserne, at der netop arbejdes mere praktisk med familiens egen situation, vurderer evaluator dette som positivt.

Anskuer vi deltagerne på baggrund af deres børn, har langt de fleste børn intellektuelle/kognitive vanskeligheder, og der er en overrepræsentation af drenge.

Tabel 1: Børnenes funktionsnedsættelse

Introduktionskurset		
Funktionsnedsættelse	Antal	Procent
Fysisk funktionsnedsættelse (fx høre, syn, kommunikation, mobilitet)	14	14%
Psykisk funktionsnedsættelse (fx personlighedsforstyrrelse, angst)	5	5%
Intellektuel / kognitiv forstyrrelse (fx hjerneskade, udviklingshæmning, autisme, ADHD)	71	70%
Multiple funktionsnedsættelser	4	4%
Anden	7	7%
Sum	101	100%
Forældrekurser		
Funktionsnedsættelse	Antal	Resultat %
Fysisk funktionsnedsættelse (fx høre, syn, kommunikation, mobilitet)	5	14%
Psykisk funktionsnedsættelse (fx personlighedsforstyrrelse, angst)	1	3%
Intellektuel / kognitiv forstyrrelse (fx hjerneskade, udviklingshæmning, autisme, ADHD)	31	84%
Multiple funktionsnedsættelser	0	0%
Anden	0	0%
Sum	37	100%

Aldersmæssigt spreder de sig, om ikke jævnt, så over et bredt aldersspektrum. Børnene til deltagerne på introduktionskurset fordeler sig aldersmæssigt mere jævnt end ved forældrekurserne, hvor hovedgrupperne ligger på under fem år og mellem 13 og 15 år. Det blev på den sidste workshop anført, at dette kan skyldes, at forældrene med udsigt til puberteten og snarlig afslutning af folkeskolen oplever et øget behov for rådgivning og refleksion.

Tabel 2a: Aldersfordeling blandt børn ved introduktionskurserne

Barnets alder	Antal	Procent
< 5 år	26	28%
5-8 år	23	25%
9-12 år	26	28%
13-15 år	11	12%
16-18 år	6	7%
Sum	92	100%

Tabel 2b: Aldersfordeling blandt børn ved forældrekurserne

Barnets alder	Antal	Resultat %
< 5 år	10	32%
5-8 år	2	6%
9-12 år	3	10%
13-15 år	12	39%
16-18 år	4	13%
Sum	31	100%

Som et sidste parameter til beskrivelse af deltagerkredsene er forældre bedt om at angive, i hvilken grad deres barns funktionsnedsættelse påvirker familien. Som det ses i tabel 3 a+b oplever forældrene generelt, at deres barns funktionsnedsættelse har stor påvirkning på familien. Helt som forventet er andelen af forældre, der oplever, at barnets funktionsnedsættelse påvirker familien ret meget eller virkelig meget, højest ved forældrekurserne (81 %).

Tabel 3a: Barnets funktionsnedsættelses påvirkning af familien ved introduktionskurserne

Påvirkningen på respondent og dennes familie	Antal	Procent
Slet ikke	1	1%
Kun lidt	10	10%
Moderat	23	22%
Ret meget	38	37%
Virkelig meget	32	31%
Sum	104	100%

Tabel 3b: Barnets funktionsnedsættelses påvirkning af familien ved forældre-kurserne

Påvirkning af familie	Antal	Resultat %
Slet ikke	0	0%
Kun lidt	1	3%
Moderat	6	17%
Ret meget	19	53%
Virkelig meget	10	28%
Sum	36	100%

Samlet vurderes det, at deltagerkredsen overordnet er inden for den beskrevne målgruppe med en opmærksomhed rettet mod at få forældrene rekrutteret hurtigere efter diagnosticering/ udredning, fokus på rekruttering af fædre og med øje for en meget klar overrepræsentation blandt forældre til børn med intellektuelle/kognitive vanskeligheder.

2.1.2 Deltagernes udbytte af kurserne

I det følgende afsnit analyseres deltagernes udbytte af kurserne. Der tages udgangspunkt i deltagernes egne besvarelser, som suppleres med indsigter fra de seks kvalitative interview af lokale projektledere/kontaktpersoner.

Da der er forskel på indholdet og spørgsmålene til hhv. introduktionskurset og forældrekurset, behandles de i det følgende separat.

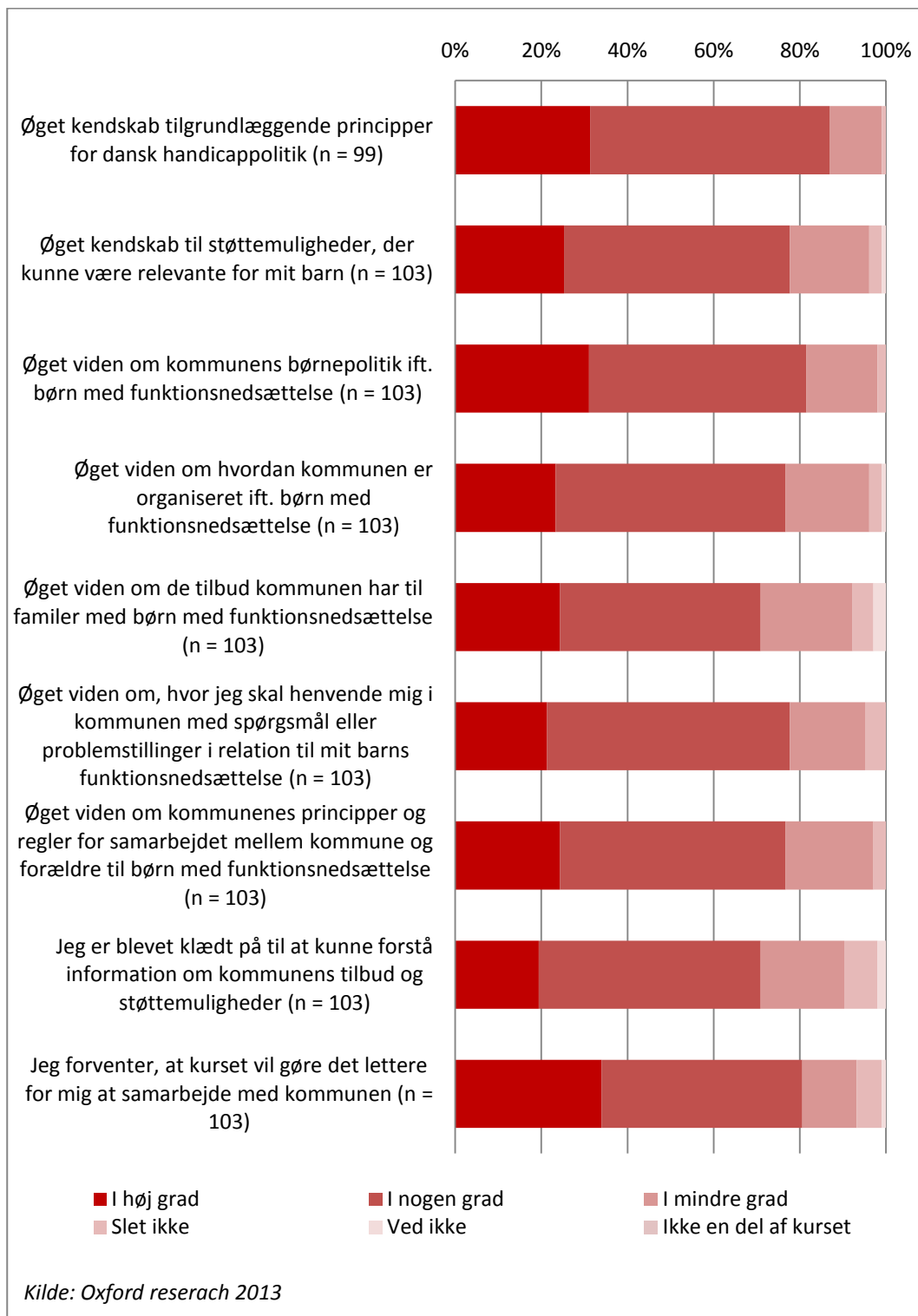
2.1.2.1 Introduktionskurset

Formålet med introduktionskurset er at supplere kommunens individuelle rådgivning og vejledning. Kurset indeholder generel information og afholdes primært som oplæg i plenum.

Deltagerne har et højt udbytte af introduktionskurset

Deltagerne på introduktionskurset udtrykker generelt, at de har fået ny og relevant viden på kurset. Således vurderes både udbytte og relevans af kurset meget højt, jf. figur 4. Mellem 70 og 87 procent af respondenterne svarer, at de i høj eller nogen grad har fået ny viden af kursets forskellige fokusområder. Det vurderes at være meget tilfredsstillende, at deltagerne i så høj grad har fået ny viden ud af kurserne, og at den nye viden generelt vurderes at være relevant. Nedenfor gengives forældrenes vurdering af udbyttet, mens dette i bilag 1 udfoldes med afrapportering af forældrenes vurdering af relevans.

Figur 4: Deltagernes udbytte af introduktionskurset

Grundprincipper er godt, men tungt

Flere kommunale projektledere gav i deres respektive interview udtryk for, at både de selv og deltagerne på deres kurser mente, at informationerne om Danmarks generelle handicappolitik fyldte for meget. Flere deltagere har skrevet lignende udsagn i kommentarfeltet i spørgeskemaet.

Imidlertid har 87 % af deltagerne svaret, at de i høj eller nogen grad fik et øget kendskab til grundlæggende principper for dansk handicaplovgivning, og 85 % svarer, at kurssets fokus på handicappolitiske grundprincipper og konventioner i høj eller nogen grad er relevant. Endvidere gav flere projektledere udtryk for, at punktet gav mulighed for at sætte deres kommunes handicappolitik ind i en større forståelsesramme.

I det hele taget kan evaluator udlede af drøftelserne på workshops, at det er væsentligt at kunne relatere FN-konventionen og den nationale handicappolitik til en kommunal kontekst evt. via kommunens børnepolitik eller handicappolitik. Det blev også anført, at der med introduktionskurserne netop kan gives denne mere overordnede ramme som en del af rådgivningen, hvilket sjældent er muligt i en individuel rådgivning, der oftest tager afsæt i et konkret ønske eller problem.

Det peger samlet på, at der er behov for at gennemgå grundprincipperne for den danske handicaplovgivning på introduktionskurset, men at punktet var for omfattende.

2.1.2.2 Forældrekurset

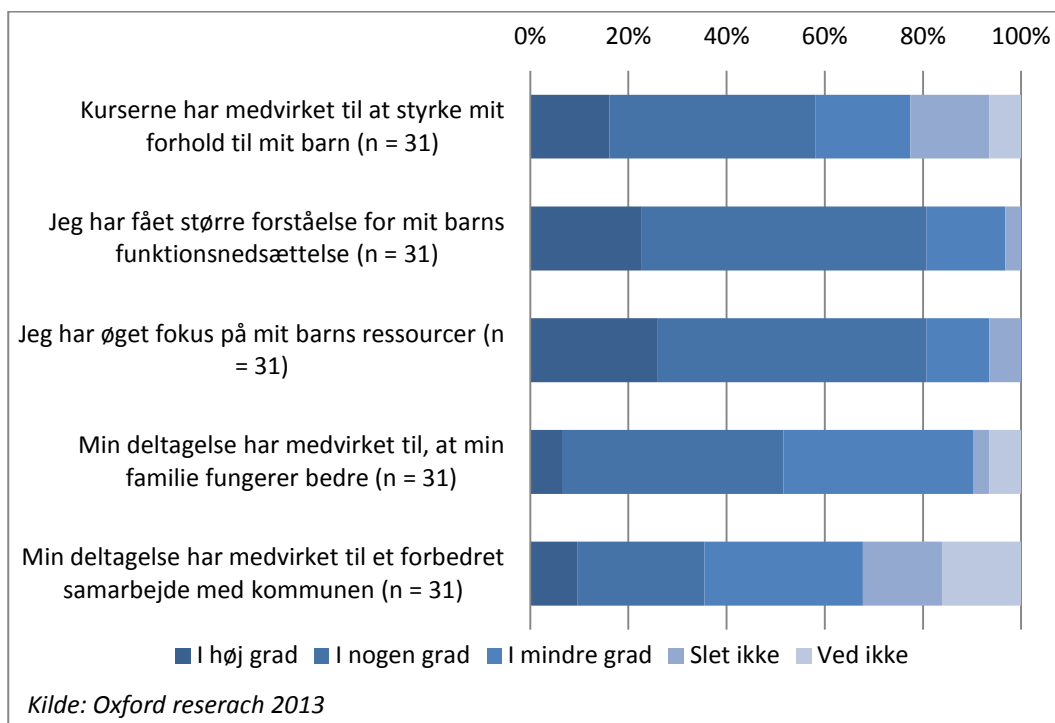
Forældrekurset er mere omfattende og gennemføres over flere gange. De fleste kommuner har gennemført kurset over tre kursusgange, som beskrevet i konceptet, mens en enkelt kommune har gennemført det over fem gange. Formålet er at øge forældrenes viden og redskaber til på bedste vis at understøtte barnets og hele familiens trivsel.

Det generelle billede af forældrenes udbytte er, at kurset i høj eller nogen grad har givet forældrene ny og relevant viden. Det vil være for omfattende at gennemgå de respektive udsving på samtlige temaer. Der henvises i stedet til figur 9 i bilag 2.

Forældrene får ny viden og konkrete redskaber, som de kan bruge

Udbyttet hos forældrene er positive og i tråd med formålet bag kurserne. Hele 83 % af forældrene vurderer, at de har fået nye redskaber til at håndtere deres families særlige situation (jf. figur 9 i bilag 2). Dette understøttes af, at 51 % af deltagerne svarer, at deres deltagelse i høj eller i nogen grad har medvirket til, at deres familier fungerer bedre, jf. figur 5. Forældrene får således ikke blot ny viden, men også konkrete redskaber, og at dette af forældrene vurderes at føre til, at deres familie fungerer bedre.

Figur 5: Kursets betydning for deltagerne

Forældrene får større forståelse af deres barn og øje på dets ressourcer

Ca. 80 % af respondenterne mener, at kurset i høj eller nogen grad har hjulpet dem til en større forståelse for deres barns funktionsnedsættelse og ressourcer. Det er ganske imponerende, at så stor en andel af forældrene har fået en større forståelse af deres barns funktionsnedsættelse og større fokus på ressourcer. Hvis man sammenholder dette med tallene fra figur 1, ses det, at 41 % af deltagerne har haft viden om deres barns funktionsnedsættelse i mere end et år. Og ganske mange af forældrene deltager mere end 24 måneder efter diagnosticering/ udredning. Det viser, at forældrekurset er med til at tilføre deltagerne ny viden om deres barn til trods for et forudgående kendskab.

Ressourceperspektivet vurderes ligeledes at have bidt sig fast både i forhold til at få øje på barnets ressourcer og se familiens samlede ressourcer. 77 % har i høj grad eller nogen grad fået ny opmærksomhed på familiens ressourcer, og 81 % har i høj grad eller nogen grad fået øget fokus på barnets ressourcer. Evaluator vurderer, at det at ændre perspektiv fra udfordringer til potentialer og se ressourcerne i familien frem for at søge dem uden for familien er en meget stor gevinst.

Samarbejdet med kommunerne påvirkes i mindre grad

36 % af deltagerne svarer, at kurset i høj eller nogen grad har medvirket til et forbedret samarbejde med kommunen. Man skal være varsom med at læse svarene som et udtryk for, at kurset har været dårligt i forhold til forældrenes samarbejde med kommunen. Der er stadig tale om en forholdsvis høj andel. Det kan samtidig tænkes, at samarbejdet allerede har været godt, og at der derfor ikke har været behov for at forbedre det. Under alle omstændigheder er samarbejdsrelationerne etableret, når man som familie har været i kontakt med myndighederne i ganske lang tid. Positive ændringer vil formentlig først være noget, der reelt kan afdækkes efter længere tid.

Samlet set er resultaterne generelt flotte, og det vurderes, at kommunerne har været i stand til at tilrettelægge gode og relevante kursusforløb på baggrund af konceptets undervisningsmateriale.

2.1.3 Forældrenetværk

Kursuskonceptet har ud over viden også haft til formål at skabe et forum, hvor forældrene kan spejle sig og meget gerne skabe netværk. Resultaterne viser, at forældrene meget gerne vil deltage i netværk. Således svarer 65 procent af deltagerne, at de i høj eller nogen grad har fået lyst til at deltage i et netværk med andre forældre. Projektlederne fortæller også, at der på de konkrete kurser har været stor lyst til at dele erfaringer og udtrykt stor glæde ved at tale med ligestillede.

Resultaterne peger imidlertid på et opmærksomhedspunkt omkring forældrenetværk. Mens 65 % som nævnt gerne vil deltage i et netværk, vil blot 27 % af respondenterne selv tage initiativ til at danne et sådant netværk. Dette peger på, at hvis kommunerne anser netværk som en væsentlig støtte til forældrene, skal den enkelte kommune spille en aktiv rolle i at oprette og facilitere sådanne netværk.

I en kommune brugte man eksempelvis en hel kursusgang på at tale om netværksdannelse. Her holdt man et oplæg, hvorefter deltagerne fik tid til at snakke om, hvad netværket fremover skal bruges til. Ved selv at lave en drejebog for netværket blev der skabt et engagement blandt forældrene. Facebookgrupper er en anden vej til at hjælpe forældrene til at holde kontakten. Ligesom henvisning til de mange handicaporganisationer er en mulighed.

2.2 Kommunernes udbytte af konceptet

Kursuskonceptet skal gerne inspirere kommunerne til afholdelse af de to kursustyper som et supplement til kommunernes individuelle rådgivning. Samtidig er det med konceptet søgt at skabe et lettilgængeligt værktøj for kommunerne til at iværksætte sådanne kurser.

Særligt tre punkter fremstår på baggrund af workshops og interview som væsentlige til at belyse kommunernes udbytte af konceptet:

- Fordelene ved at have et færdigt koncept at forholde sig til
- De lokale tilpasninger af konceptet
- Muligheden for at sætte kommunens tilbud ind i en større forståelsesmæssig ramme for forældrene
- Muligheden for at møde forældrene på "neutral bane".

Et koncept gør det lettere

Alle projektledere giver udtryk for, at de er positivt stemt over for at arbejde med og anvende konceptet, og at det anses som værende meget ressource- og tidsbesparende. Flere nævner, at konceptet har hjulpet dem til en relativ nem opstart, hvor kommunerne ikke skulle opfinde den dybe tallerken.

Projektlederne vurderer samstemmende, at konceptets undervisningsmaterialer, invitationer og spørgeskemaer har været lette at gå til og arbejde med.

Lokale tilpasninger er nødvendige

Undervisningsmaterialet fra Socialstyrelsen er blevet fulgt relativt loyalt af de fleste kommuner. Det skyldes primært et ønske om at afprøve konceptet i sin helhed.

Det vurderes imidlertid af projektlederne, at undervisningsmaterialet er meget ambitiøst, og at flere slides indeholder for meget information. De fleste kommuner har derfor tilpasset og skåret materialet til efter en vurdering af den pågældende målgruppes behov samt den generelle tidsplan for kurset.

Det peger på, at undervisningsmaterialet kunne bruge en slankning, hvilket kan være med til at gøre det endnu lettere at bruge samt mere overskueligt for såvel kommuner som deltagere. Samtidig må det understreges, at hensigten hele tiden har været, at der lokalt skal foretages tilpasninger i omfang og fokus.

Konceptet giver en forståelsesramme for kommunens handicappolitik og tilbud

Flere projektledere giver udtryk for, at deres respektive kommuner har haft et behov for at sætte deres handicappolitik og tilbud til børn med funktionsnedsættelser ind i en større forståelsesramme over for forældrene. I denne henseende vurderes forældrekurserne at være særdeles velegnede, idet kommunerne, igennem især introduktionskursets fokus på Danmarks handicappolitik og kommunernes respektive tilbud, får foræret denne ramme.

Det vurderes ligeledes at være hensigtsmæssigt, at kurserne samler forældrene til den generelle information, således at kommunens politik og tilbud kan forklares til en større samling af målgruppen samtidigt.

Kurserne giver mulighed for at møde forældrene på "neutral bane"

Flere fagfolk i testkommunerne anfører, at kurserne gav dem mulighed for, at møde forældrene på "neutral bane", hvor de ikke "forhandler" om en konkret problemstilling. Det vurderes, at netop denne "neutrale bane" skaber muligheden for at informere og drøfte den brede politiske og administrative ramme frem for, at informationen er tæt knyttet til forældrenes konkrete sag.

Ligeledes anføres det, at kommunen med kurserne er proaktive overfor forældrene i modsætning til en oftest reaktiv rolle på baggrund af forældrenes konkrete ønsker eller problemstillinger. Kurserne kan dermed signalere anerkendelse og at kommunen ønsker et samarbejde.

Testkommunerne ønsker alle at forankre konceptet

Ved evalueringens afslutning var testkommunerne endnu ikke afklaret omkring, hvordan kurserne i fremtiden vil blive udbudt i deres respektive kommuner. I interview og den afsluttende workshop fremgår det imidlertid, at alle implicerede ønsker en forankring i en eller anden form, men endnu ikke havde afgjort den endelige form eller fået de endelige godkendelser i deres forvaltninger hertil.

Flere af kommunerne håber på at kunne udbyde introduktionskurset mindst én gang om året. Nogle taler om at bryde forældrekurset op i flere kursusgange og evt. afholde hele eller dele som temaaftener i stedet. Enkelte nævnte tanker om at udvide brugen af kurserne ved også at udbyde til bedsteforældre.

For de kommunale projektledere er kursernes vigtighed ikke alene knyttet op på den konkrete viden og dialog, der kan formidles på kurserne. Også signalet til forældrene om en kommune, der møder dem på en positiv arena frakoblet konkrete ønsker og stramme budgetter, påpeges som en pointe i sig selv.

2.3 Evalueringsredskaber

De redskaber, som konceptet indeholder i forhold til at kunne foretage lokale erfaringsopsamlinger, er ligeledes blevet testet i perioden. Dette har givet givtig læring og fører til behovet for flere justeringer.

I spørgeskemaerne er enkelte formuleringer præciseret efter første testrunde, mens databehandlingsværktøjet er undergået flere justeringer undervejs og ved afslutning.

For det første skal databehandlingsværktøjet være mere intuitivt forståeligt med flere vejledninger og flere lukkede svarmuligheder via drop-down-lister. For det andet skal så mange funktioner som muligt låses. For det tredje indarbejdes validering af indtastningen, således at hvis der indtastes forkert, fx anvendes bogstaver frem for tal, vil der automatisk poppe en advarsel og en vejledning op.

Databehandlingsværktøjet kan ikke sikres 100 % mod, at der sker fejl i anvendelsen, men med ovenstående ændringer tilføres en langt højere sikkerhed.

Nogle projektledere har slet ikke anvendt erfaringsopsamlingen lokalt. Dette har baggrund i, at nogle kurser har haft ganske få deltagere (under 10), hvor der ikke har været behov for at skabe overblik, men kursuslederen har via indtastningen gennemgået deltagerens vurderinger af kurset.

Andre anfører, at evalueringsredskaberne giver overblik og dokumentation, der kan anvendes i en argumentation for kursernes betydning opad i det kommunale system.

Erfaringsopsamlingen har desuden indeholdt et opfølgende spørgeskema, som udsendes 1-2 måneder efter endt kursus. Denne proces kræver en udsendelse, som i testperioden er sket via websurveyprogrammet Inquisite på baggrund af de mailadresser, som kursusedtagerne har tastet ind i de første spørgeskemaer, der blev udleveret og indsamlet på selve kurset. Det opfølgende spørgeskema kan anvendes i hard copy og udleveres eller fremsendes postalt.

Kommunernes fremtidige anvendelse af redskaberne kræver, dels at man husker at sende eller udlevere opfølgningsskemaer, dels at man har et websurveyprogram eller postalt udsender og efterfølgende indtaster resultaterne. Herudover skal der løbende udsendes remindere. Dette skal ses i lyset af, at det i testperioden ikke er lykkedes at opnå en tilfredsstillende svarprocent. Oxford Research vurderer på den baggrund, at viden på baggrund af opfølgningsskemaet ikke står mål med de ressourcer, det kræver at gennemføre. Anbefalingen er således at udelade opfølgningsskemaer af erfaringsopsamlingsredskaberne.

2.4 Konklusion

Den samlede konklusion er, at der med konceptet er udviklet et redskab til kommunerne, som gør det lettere og mindre ressourcekrævende at afholde kurser for forældre til børn med funktionsnedsættelse.

Samtidig viser testen af konceptet, at kurserne i høj grad tilfører forældrene nyttig viden, som de selv vurderer hjælper deres familie til en bedre håndtering af familiens særlige udfordringer.

I punktform kan udbyttet opsummeres som følger:

- **Introduktionskurset** giver forældrene en bred forståelsesramme for kommunens ageren
  - Kommunernes mulighed for netop at informere og drøfte de generelle principper i såvel lovgivning, konventioner og egne politikker vurderes at afhænge af den gruppebaserede vejledning, som foregår på "neutral bane" modsat den individuelle, der oftest er præget af en forhandlingsituation.
  - Forældrene forventer, at den nye viden og indsigt, de har opnået på introduktionskurset, forbedre deres samarbejde med kommunen
- **Forældrekurserne** giver forældrene ny viden og nye redskaber, som de oplever som relevante for deres dagligdag
  - Forældrene får større forståelse for deres barns funktionsnedsættelse
  - Forældrene øger deres fokus på barnets ressourcer
- **Kommunerne** oplever, at konceptet gør det lettere at give tilbud om kurser.
  - Forældrekurserne er effektive, fordi det giver mulighed for at formidle viden til forældrene samlet
  - Forældrekurserne skaber et samlet overblik over de mere generelle principper og kommunens politikker og service på området
  - Forældrene får på kurserne mulighed for at lære af hinandens erfaringer
  - Kommunerne får muligheden for dialog med forældrene i en neutral situation, hvor der ikke skal drøftes konkrete sager og ydelser til familien.

Bilag 1 Resultater introduktionskur- sus

Bilag 1: Samlet opsamling på Introduktionskurset (modul 1)

Dette dokument indeholder en samlet opsamling på modul 1 af forældrekurser til forældre med børn og unge med funktionsnedsættelser.

Oversigten indeholder besvarelser fra forældre ved forældrekurser i Aarhus, Kolding, Herlev, Aabenraa, Syddjurs og Middelfart. I alt har 104 forældre besvaret spørgeskemaet.

Mange spørgsmål har et samlet svarantal på under 104. Det skyldes, at en eller flere respondenter har undladt at svare på det pågældende spørgsmål.

1. Baggrundsdata om deltagere

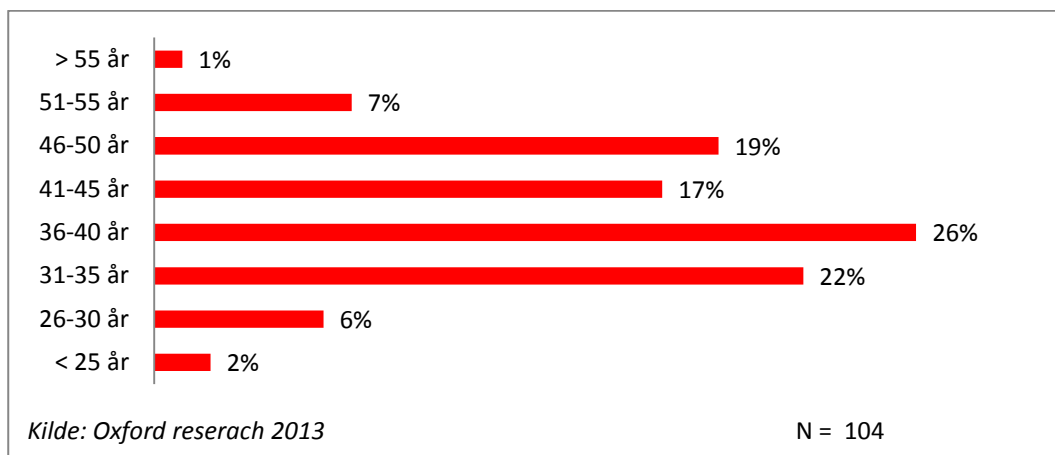

Tabel 1: Deltagernes alder

Alder (Udfylder)	Alder	Procent
< 25 år	2	2%
26-30 år	6	6%
31-35 år	23	22%
36-40 år	27	26%
41-45 år	18	17%
46-50 år	20	19%
51-55 år	7	7%
> 55 år	1	1%
Sum	104	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 1: Deltagernes alder

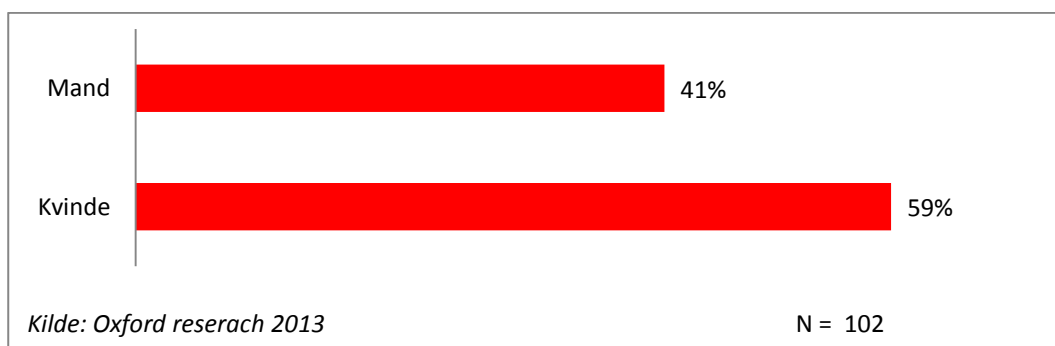
Tabel 1 og figur 1 viser deltagerne på forældrekursets alder. Det ses, at størstedelen af forældrene er mellem 31 og 50 år gamle.

Tabel 2: Deltagernes køn

Køn (Udfylder)	Antal	Procent
Mand	42	41%
Kvinde	60	59%
Sum	102	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 2: Deltagernes køn

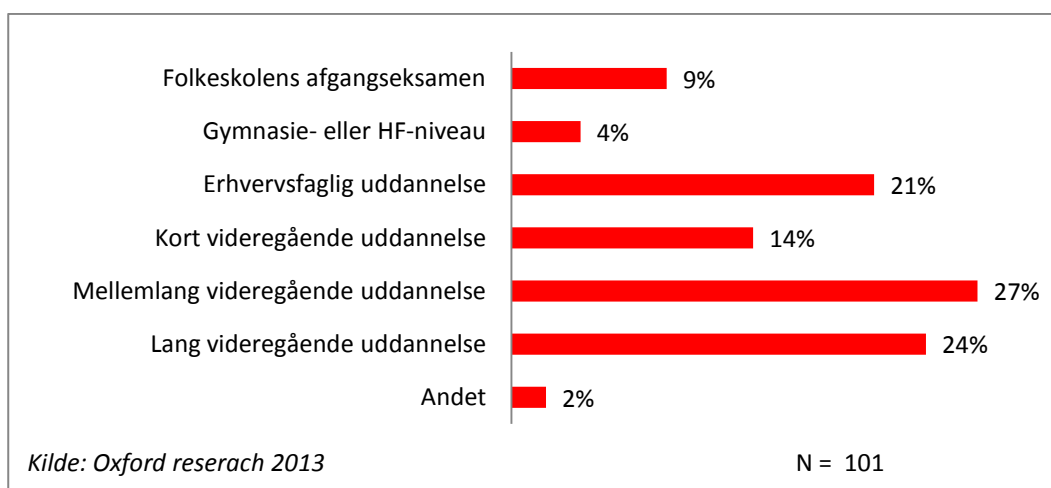
Tabel 2 og figur 2 viser kønsfordelingen blandt deltagerne. Det ses, at ca. 3 ud af 5 af deltagerne er kvinder.

Tabel 3: Deltagernes uddannelsesbaggrund

Uddannelsesbaggrund	Antal	Procent
Folkeskolens afgangseksamen	9	9%
Gymnasie- eller HF-niveau	4	4%
Erhvervsfaglig uddannelse	21	21%
Kort videregående uddannelse	14	14%
Mellemlang videregående uddannelse	27	27%
Lang videregående uddannelse	24	24%
Andet	2	2%
Sum	101	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 3: Deltagernes uddannelsesbaggrund

Tabel 3 og figur 3 viser deltagernes uddannelsesbaggrund. De fleste forældre har enten en lang videregående uddannelse, en mellemlang videregående uddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse, mens hhv. 13 og 8 har en kort videregående uddannelse eller Folkeskolens afgangseksamen.

Forældrene har generelt et højt uddannelsesniveau, hvor blot 15 ud af 101 respondenter højst har en uddannelse på gymnasie- eller HF-niveau.

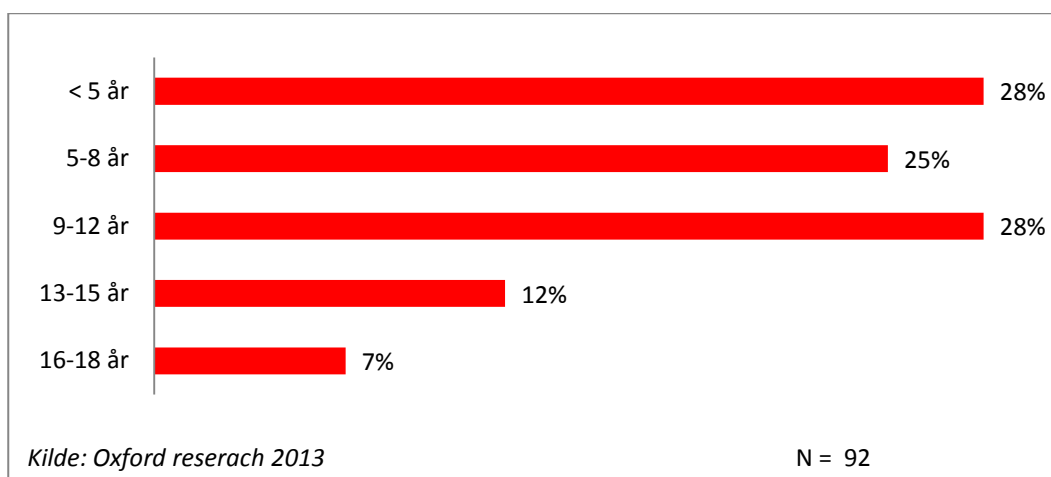
2. Baggrundsdata om barnet

Tabel 4: Barnets alder

Barnets alder	Antal	Procent
< 5 år	26	28%
5-8 år	23	25%
9-12 år	26	28%
13-15 år	11	12%
16-18 år	6	7%
Sum	92	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 4: Barnets alder

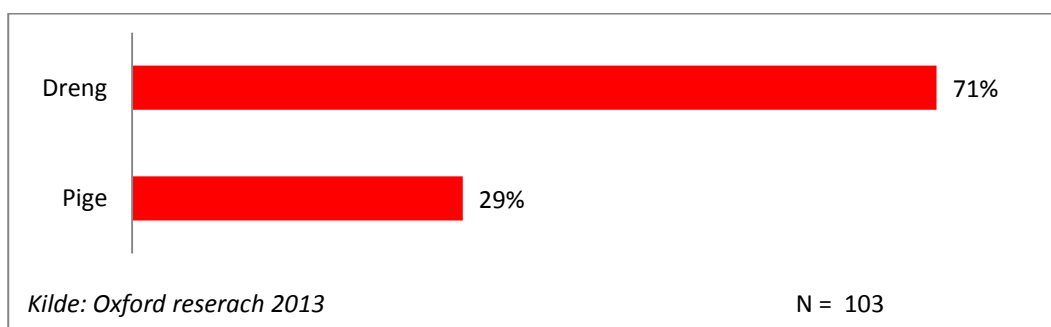

Tabel 4 og figur 4 viser alderen på barnet med funktionsnedsættelse. Det ses tydeligt, at størstedelen af børnene er under 13 år gamle. Således er blot 17 børn 13 år eller ældre.

Tabel 5: Barnets køn

Barnets køn	Antal	Procent
Dreng	73	71%
Pige	30	29%
Sum	103	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 5: Barnets køn

Det fremgår af tabel 5 og figur 5, at en stor overvægt af børnene med funktionsnedsættelser er drenge. Ca. 7 ud af 10 er således drenge.

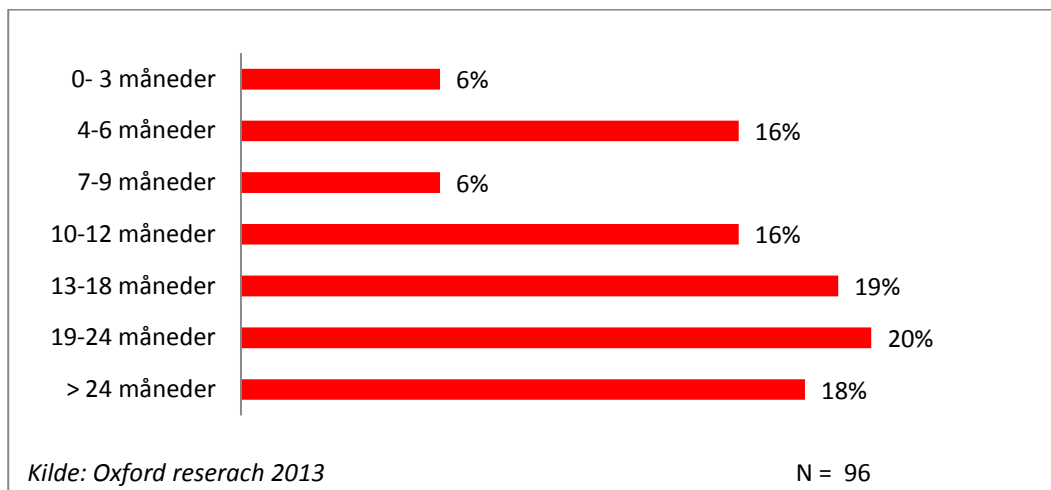
Tabel 6: Måneder siden diagnosen blev stillet

Antal måneder siden diagnosen blev stillet	Antal	Procent
0- 3 måneder	6	6%
4-6 måneder	15	16%
7-9 måneder	6	6%
10-12 måneder	15	16%
13-18 måneder	18	19%
19-24 måneder	19	20%
> 24 måneder	17	18%
Sum	96	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 6: Måneder siden diagnosen blev stillet

Det ses af ovenstående tabel og figur, at der er stor spredning i antallet af måneder, siden børnene er blevet diagnosticeret. Med undtagelse af kategorierne 0-3 måneder og 7-9 måneder er der mellem 15 og 19 respondenter i hver gruppe.

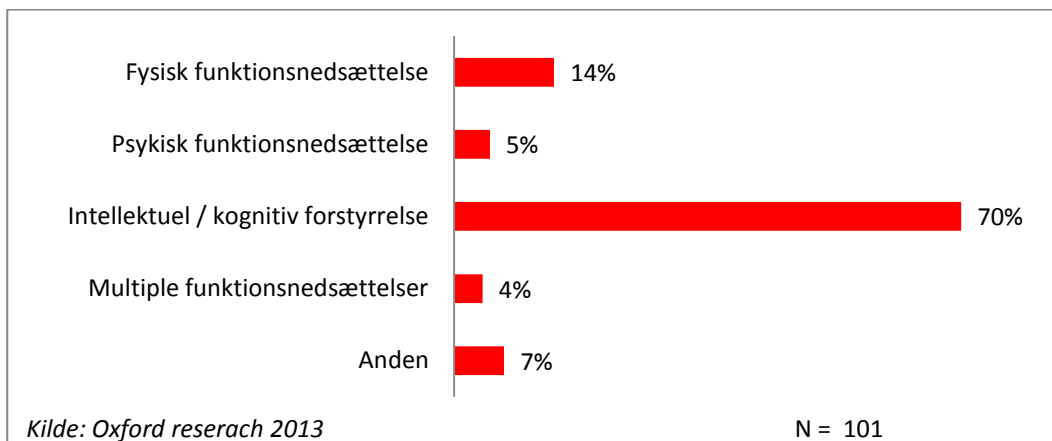
3. Type af funktionsnedsættelse og påvirkning af familie

Tabel 7: Børnenes funktionsnedsættelser

Funktionsnedsættelse	Antal	Procent
Fysisk funktionsnedsættelse (fx høre, syn, kommunikation, mobilitet)	14	14%
Psykisk funktionsnedsættelse (fx personlighedsforstyrrelse, angst)	5	5%
Intellektuel / kognitiv forstyrrelse (fx hjerneskade, udviklingshæmning, autisme, ADHD)	71	70%
Multiple funktionsnedsættelser	4	4%
Anden	7	7%
Sum	101	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 7: Børnenes funktionsnedsættelser

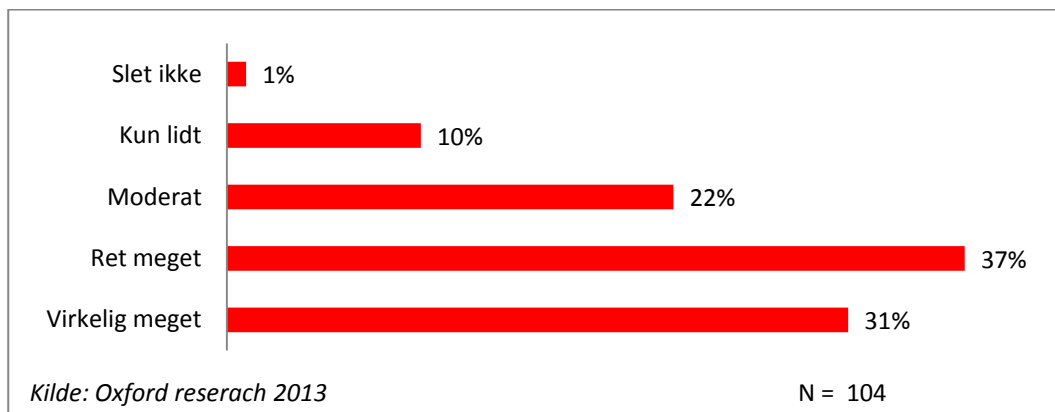
Den helt overvejende funktionsnedsættelse blandt børnene er intellektuelle/kognitive forstyrrelser såsom hjerneskade og autisme. Hele 71 ud af 101 af respondenter angiver således, at deres barn har en intellektuel/kognitiv funktionsnedsættelse.

Tabel 8: Påvirkningen på familien

Påvirkningen på respondent og dennes familie	Antal	Procent
Slet ikke	1	1%
Kun lidt	10	10%
Moderat	23	22%
Ret meget	38	37%
Virkelig meget	32	31%
Sum	104	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 8: Påvirkningen på familien

Det fremgår tydeligt af ovenstående tabel og figur, at funktionsnedsættelser i høj grad påvirker respondenterne og deres familier. Således svarer kun en enkelt, at funktionsnedsættelsen ikke har nogen påvirkning overhovedet, mens 10 svarer "kun lidt".

5. Deltagernes udbytte af kurset

Tabel og figur 9 viser deltagernes svar om deres udbytte af kurset.

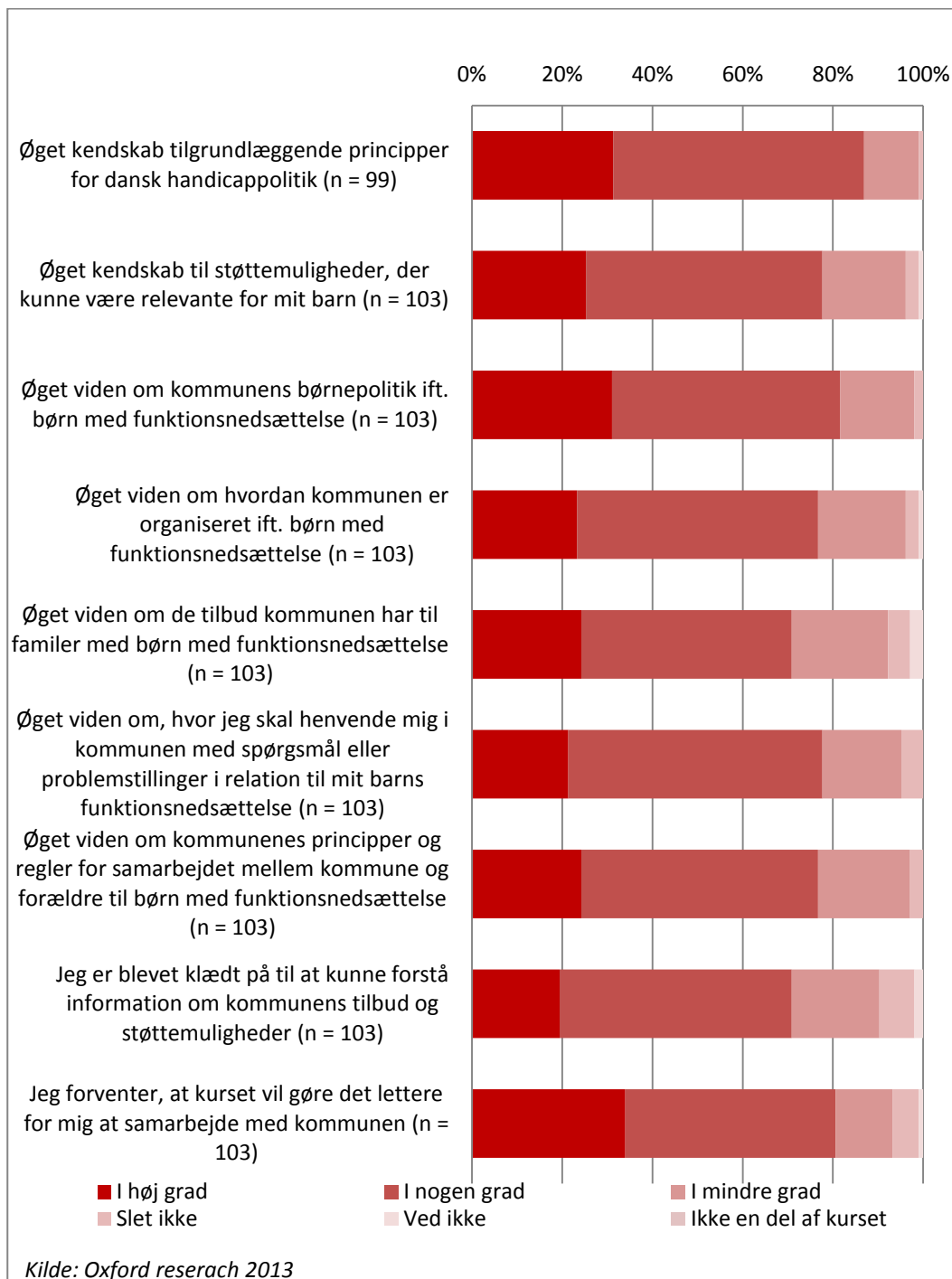
Tabel 9: Deltagernes udbytte af kurset

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke del af kurset
Øget kendskab til grundlæggende principper for dansk handicappolitik (n = 99)	31%	56%	12%	1%	0%	0%
Øget kendskab til støttemuligheder, der kunne være relevante for mit barn (n = 103)	25%	52%	18%	3%	1%	0%
Øget viden om kommunens børnepolitik ift. børn med funktionsnedsættelse (n = 103)	31%	50%	17%	2%	0%	0%
Øget viden om hvordan kommunen er organiseret ift. børn med funktionsnedsættelse (n = 103)	23%	53%	19%	3%	1%	0%
Øget viden om de tilbud kommunen har til familier med børn med funktionsnedsættelse (n = 103)	24%	47%	21%	5%	3%	0%
Øget viden om, hvor jeg skal henvende mig i kommunen med spørgsmål eller problemstillinger i relation til mit barns funktionsnedsættelse (n = 103)	21%	56%	17%	5%	0%	0%
Øget viden om kommunens principper og regler for samarbejdet mellem kommune og	24%	52%	20%	3%	0%	0%

forældre til børn med funktionsnedsættelse (n = 103)						
Jeg er blevet klædt på til at kunne forstå information om kommunens tilbud og støttemuligheder (n = 103)	19%	51%	19%	8%	2%	0%
Jeg forventer, at kurset vil gøre det lettere for mig at samarbejde med kommunen (n = 103)	34%	47%	13%	6%	1%	0%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 9: Deltagernes udbytte af kurset

Det ses af figur 9, at deltagerne generelt er positive omkring deres udbytte af kurset. Således svarer mellem 70 og 87 % af respondenterne, at de i høj eller nogen grad har fået et udbytte af kursets forskellige fokusområder.

Mindst positive er respondenterne på spørgsmålene "jeg er blevet klædt på til at kunne forstå information om kommunens tilbud" og "øget viden om, hvor jeg skal henvende mig i kommunen med spørgsmål eller problemstillinger i relation til mit barns funktionsnedsættelse". Omvendt er respondenterne mest positive i forhold til generel dansk handicappolitik og samarbejde med kommunen fremover.

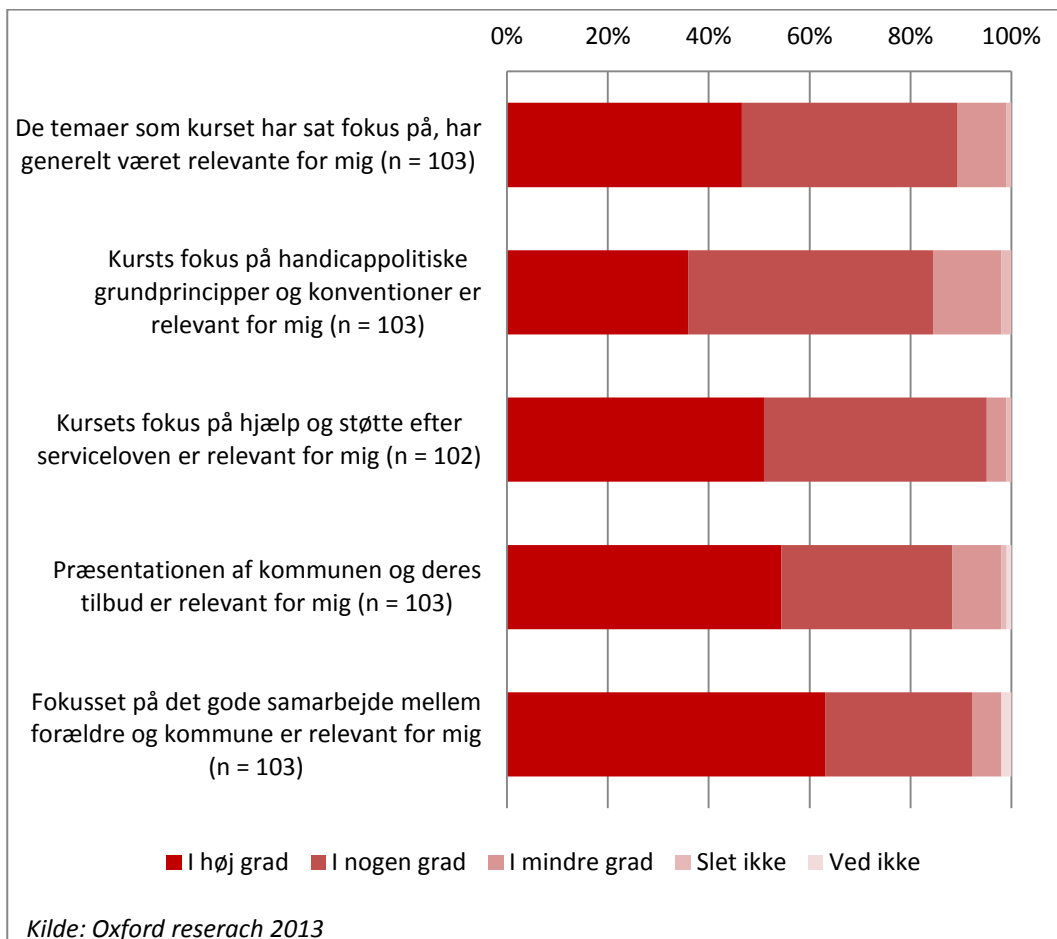
7. Kursets relevans for deltagerne

Tabel 10: Kursets betydning for deltagerne

Kursets betydning	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
De temaer som kurset har sat fokus på, har generelt været relevante for mig (n = 103)	47%	43%	10%	1%	0%
Kursets fokus på handicappolitiske grundprincipper og konventioner er relevant for mig (n = 103)	36%	49%	14%	2%	0%
Kursets fokus på hjælp og støtte efter serviceloven er relevant for mig (n = 102)	51%	44%	4%	1%	0%
Præsentationen af kommunen og deres tilbud er relevant for mig (n = 103)	54%	34%	10%	1%	1%
Fokusset på det gode samarbejde mellem forældre og kommune er relevant for mig (n = 103)	63%	29%	6%	0%	2%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 10: Kursets betydning for deltagerne

Respondenterne er overvejende positive i deres vurdering af kursets betydning for dem. Således har mindst 80 procent af respondenterne vurderet, at de respektive spørgsmål i høj eller nogen grad har relevans for dem.

Bilag 2 Resultater forældrekursus

Bilag 2: Samlet opsamling på Forældrekurset (modul 2)

Dette dokument indeholder en samlet opsamling på modul 2 af forældrekurser til forældre med børn og unge med funktionsnedsættelser.

Oversigten indeholder besvarelser fra forældre ved forældrekurser i Aarhus, Herlev, Syddjurs og Frederiksberg. I alt har 37 forældre besvaret spørgeskemaet.

Mange spørgsmål har et samlet svarantal på mindre end 37. Det skyldes, at en eller flere respondenter har undladt at svare på det pågældende spørgsmål.

1. Baggrundsdata om deltagere

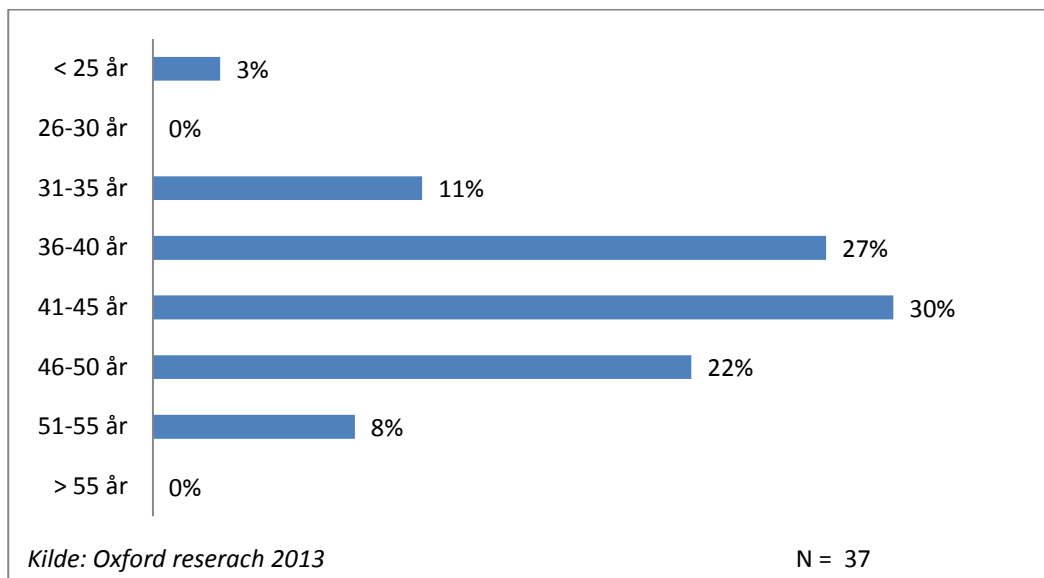

Tabel 1: Deltagernes alder

Deltagernes alder	Antal	Resultat %
< 25 år	1	3%
26-30 år	0	0%
31-35 år	4	11%
36-40 år	10	27%
41-45 år	11	30%
46-50 år	8	22%
51-55 år	3	8%
> 55 år	0	0%
Sum	37	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur1: Deltagernes alder

Tabel 1 og figur 1 viser deltagerne på forældrekursets alder. Det ses, at størstedelen af forældrene er mellem 36 og 50 år gamle.

Tabel 2: Deltagernes køn

Deltagernes køn	Antal	Resultat %
Mand	16	43%
Kvinde	21	57%
Sum	37	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 2: Deltagernes køn

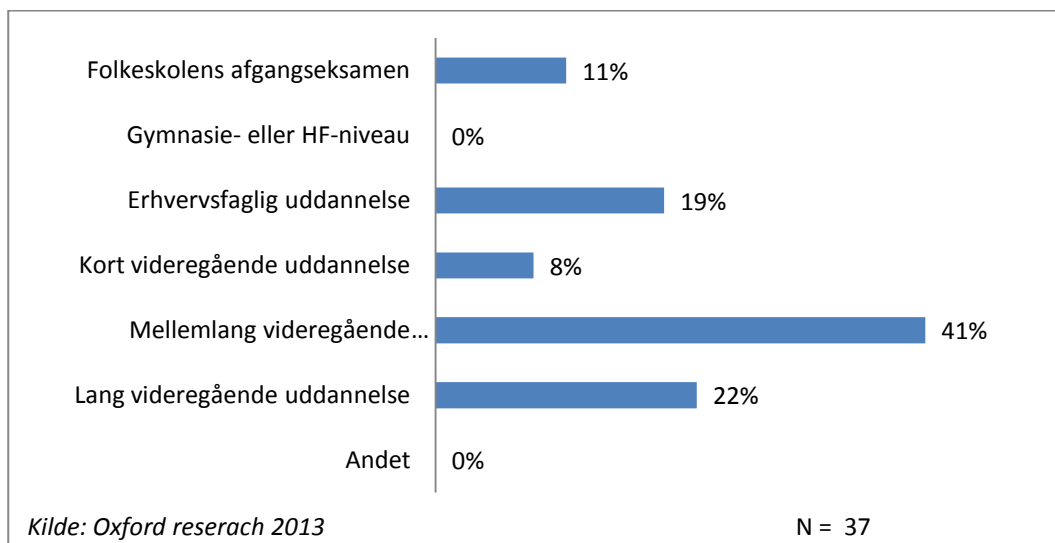
Tabel 2 og figur 2 viser kønsfordelingen blandt deltagerne. Det ses, at der har deltaget lidt flere kvinder end mænd.

Tabel 3: Deltagernes uddannelsesbaggrund

Deltageres uddannelsesbaggrund	Antal	Resultat %
Folkeskolens afgangseksamen	4	11%
Gymnasie- eller HF-niveau	0	0%
Erhvervsfaglig uddannelse	7	19%
Kort videregående uddannelse	3	8%
Mellemlang videregående uddannelse	15	41%
Lang videregående uddannelse	8	22%
Andet	0	0%
Sum	37	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 3: Deltagernes uddannelsesbaggrund

Tabel 3 og figur 3 viser deltagerne uddannelsesbaggrund. Flest forældre, 41 %, har en mellemlang videregående uddannelse, mens hhv. 7 og 8 har en erhvervsfaglig eller en lang videregående uddannelse.

Forældrene har generelt et højt uddannelsesniveau, hvor blot 4 ud af 37 respondenter højst har folkeskolens afgangseksamen.

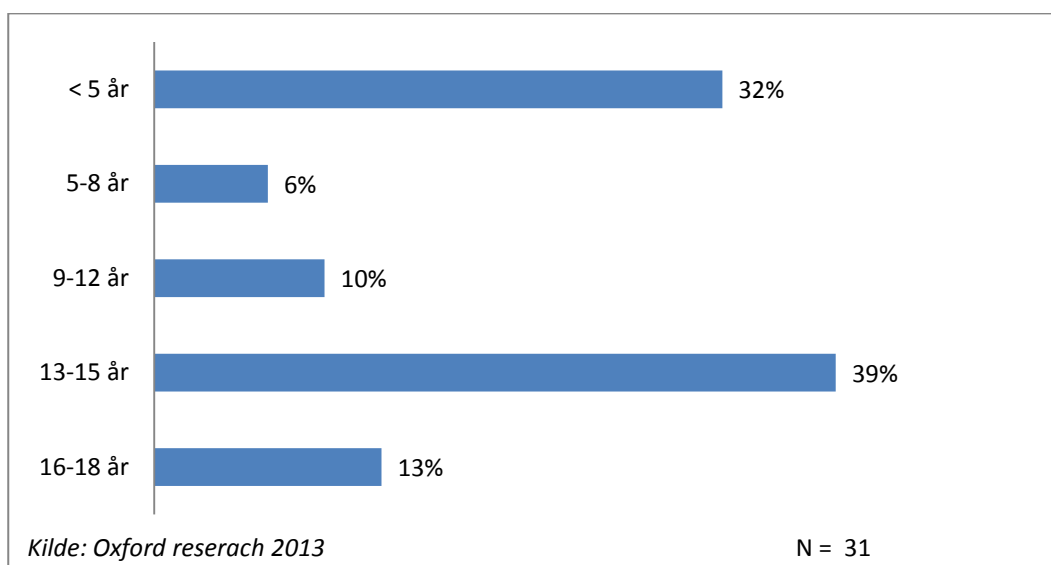
2. Baggrundsdata om barnet

Tabel 4: Barnets alder

Barnets alder	Antal	Resultat %
< 5 år	10	32%
5-8 år	2	6%
9-12 år	3	10%
13-15 år	12	39%
16-18 år	4	13%
Sum	31	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 4: Barnets alder

Tabel 4 og figur 4 viser alderen på barnet med funktionsnedsættelse. De fleste børn er enten under 5 år gamle eller mellem 13-15 år.

Tabel 5: Barnets køn

Barnets køn	Antal	Resultat %
Dreng	32	86%
Pige	5	14%
Sum	37	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 5: Barnets køn

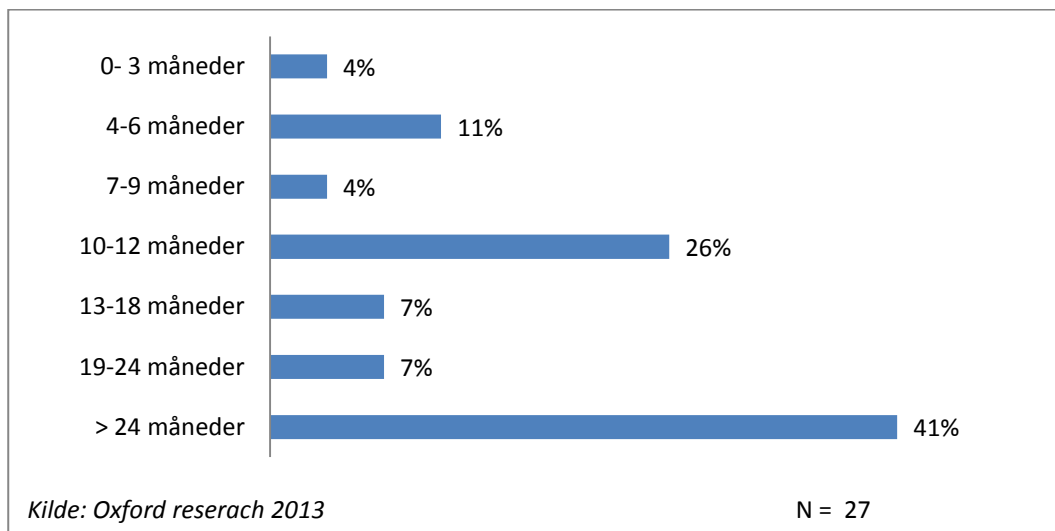
Det fremgår af tabel 5 og figur 5, at langt de fleste børn med funktionsnedsættelser er drenge. Således er hele 86 % af børnene drenge.

Tabel 6: Måneder siden diagnosen blev stillet

Antal måneder siden diagnosen blev stillet	Antal	Resultat %
0- 3 måneder	1	4%
4-6 måneder	3	11%
7-9 måneder	1	4%
10-12 måneder	7	26%
13-18 måneder	2	7%
19-24 måneder	2	7%
> 24 måneder	11	41%
Sum	27	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 6: Måneder siden diagnosen blev stillet

Det ses af ovenstående tabel og figur, at en stor andel af børnene er blevet diagnosticeret for mere end 24 måneder siden. Der er dog forholdsvis mange respondenter, som ikke har svaret på spørgsmålet, hvorfor svartotalen er 27.

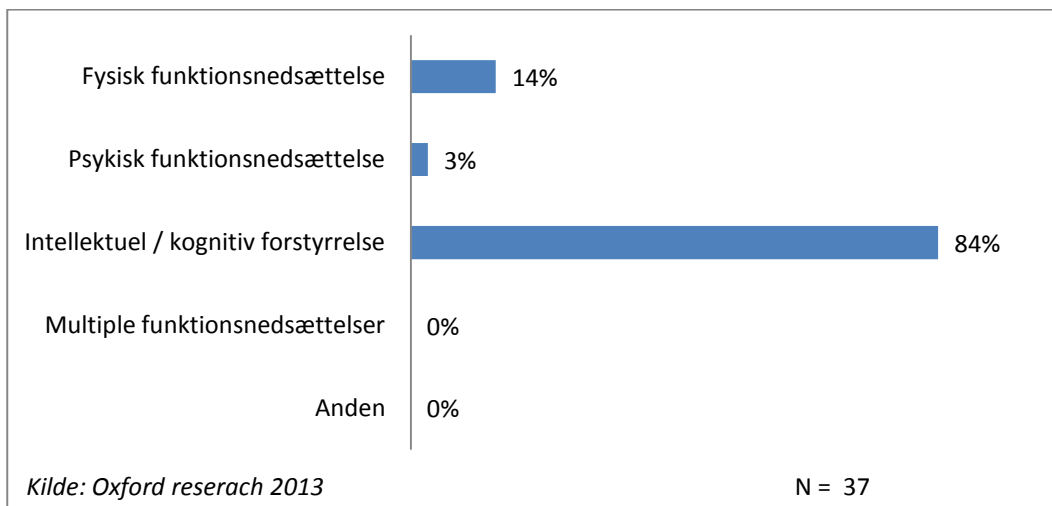
3. Type af funktionsnedsættelse og påvirkning af familie

Tabel 7: Børnenes funktionsnedsættelser

Funktionsnedsættelse	Antal	Resultat %
Fysisk funktionsnedsættelse (fx høre, syn, kommunikation, mobilitet)	5	14%
Psykisk funktionsnedsættelse (fx personlighedsforstyrrelse, angst)	1	3%
Intellektuel / kognitiv forstyrrelse (fx hjerneskade, udviklingshæmning, autisme, ADHD)	31	84%
Multiple funktionsnedsættelser	0	0%
Anden	0	0%
Sum	37	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 7: Børnenes funktionsnedsættelser

Den helt overvejende funktionsnedsættelse blandt børnene er intellektuelle/kognitive forstyrrelser såsom hjerneskade og autisme. Hele 31 ud af 37 af respondenter angiver således, at deres barn har en intellektuel/kognitiv funktionsnedsættelse.

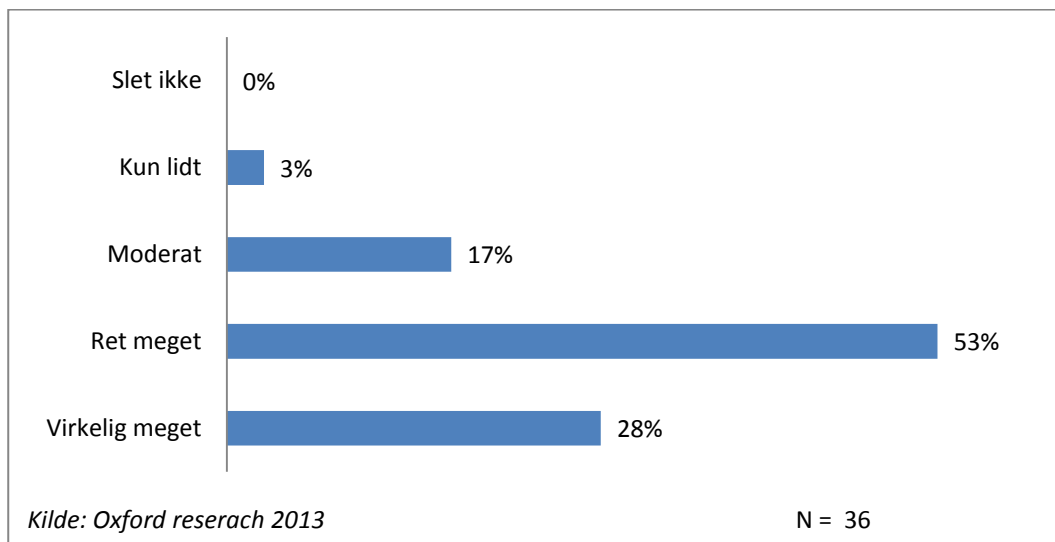
Tabel 8: Påvirkningen på familien

Påvirkning af familie	Antal	Resultat %
Slet ikke	0	0%
Kun lidt	1	3%
Moderat	6	17%
Ret meget	19	53%
Virkelig meget	10	28%
Sum	36	100%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 8: Påvirkningen på familien

Det fremgår tydeligt af ovenstående tabel og figur, at funktionsnedsættelser i høj grad påvirker respondenterne og deres familier. Således svarer kun en enkelt, at funktionsnedsættelsen kun har en lille betydning, mens 29 svarer, at funktionsnedsættelsen betyder enten "ret meget" eller "virkeligt meget".

5. Deltagernes udbytte af kurset

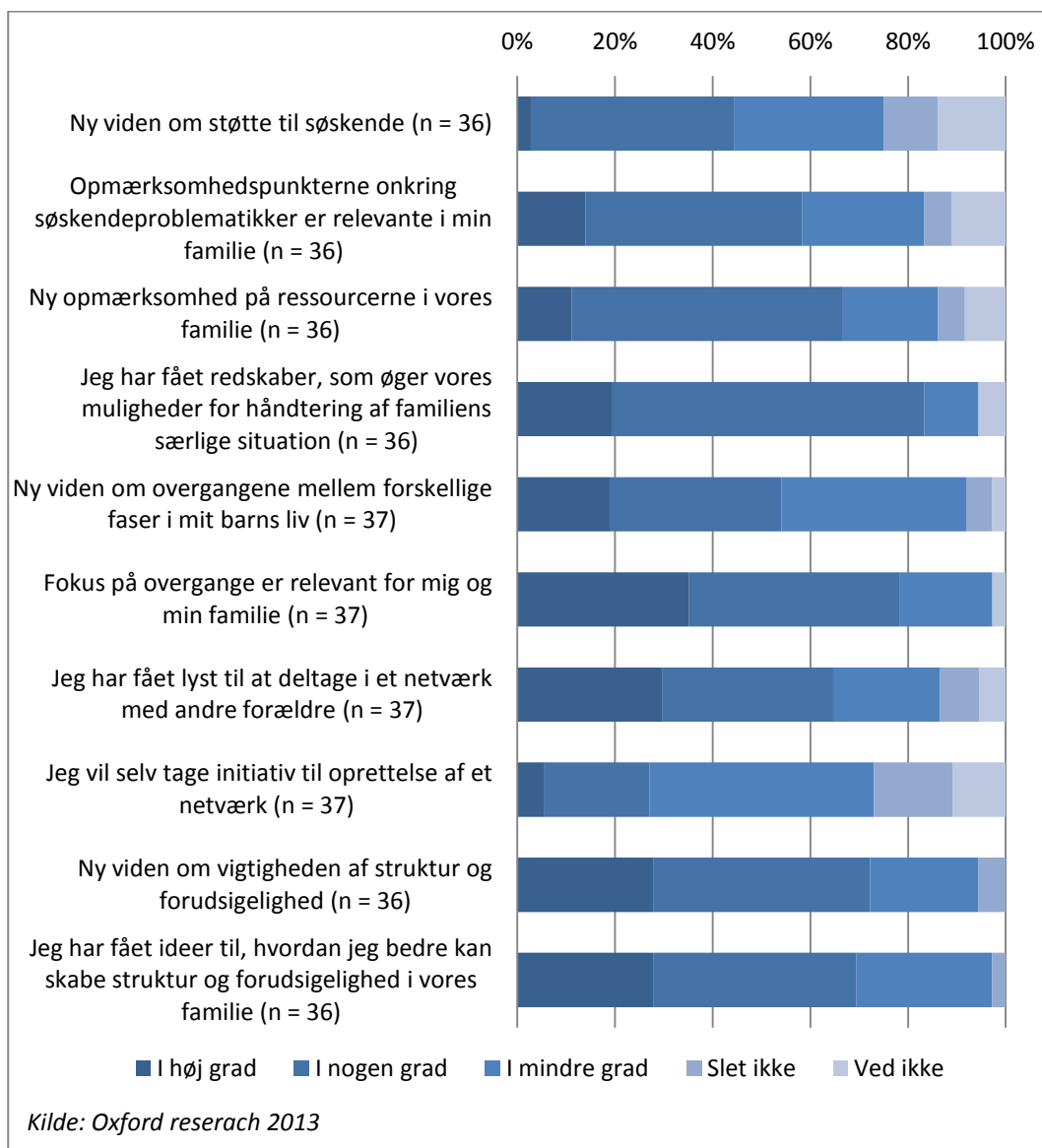
Tabel 911: Deltagernes udbytte af kurset

Udbytte af kurset	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke del af kurset
Ny viden om støtte til søskende (n = 36)	3%	42%	31%	11%	14%	0%
Opmærksomhedspunkterne omkring søskendeproblematikker er relevante i min familie (n = 36)	14%	44%	25%	6%	11%	0%
Ny opmærksomhed på ressourcerne i vores familie (n = 36)	11%	56%	19%	6%	8%	0%
Jeg har fået redskaber, som øger vores muligheder for håndtering af familiens særlige situation (n = 36)	19%	64%	11%	0%	6%	0%
Ny viden om overgangene mellem forskellige faser i mit barns liv (n = 37)	19%	35%	38%	5%	3%	0%
Fokus på overgange er relevant for mig og min familie (n = 37)	35%	43%	19%	0%	3%	0%
Jeg har fået lyst til at deltage i et netværk med andre forældre (n = 37)	30%	35%	22%	8%	5%	0%
Jeg vil selv tage initiativ til oprettelse af et netværk (n = 37)	5%	22%	46%	16%	11%	0%
Ny viden om vigtigheden af struktur og forudsigelighed (n = 36)	28%	44%	22%	6%	0%	0%
Jeg har fået ideer til, hvordan jeg bedre kan skabe struktur og forud-	28%	42%	28%	3%	0%	0%

sigelighed i vores familie (n = 36)						
-------------------------------------	--	--	--	--	--	--

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 9: Deltagernes udbytte af kurset

Det ses af figur 9, at deltagerne overordnet vurderer de respektive parametre for udbyttet af kurset positivt. Der er dog store udsving i forhold til de enkelte spørgsmål. Eksempelvis svarer 65 % af deltagerne, at de i høj eller nogen grad har fået lyst til at deltage i et netværk med andre forældre, mens blot 27 % af respondenterne svarer, at de selv vil tage initiativ til et sådant netværk.

6 respondenter har ikke svaret på spørgsmålene om udbyttet af kurset.

6. Kursets betydning for deltagerne

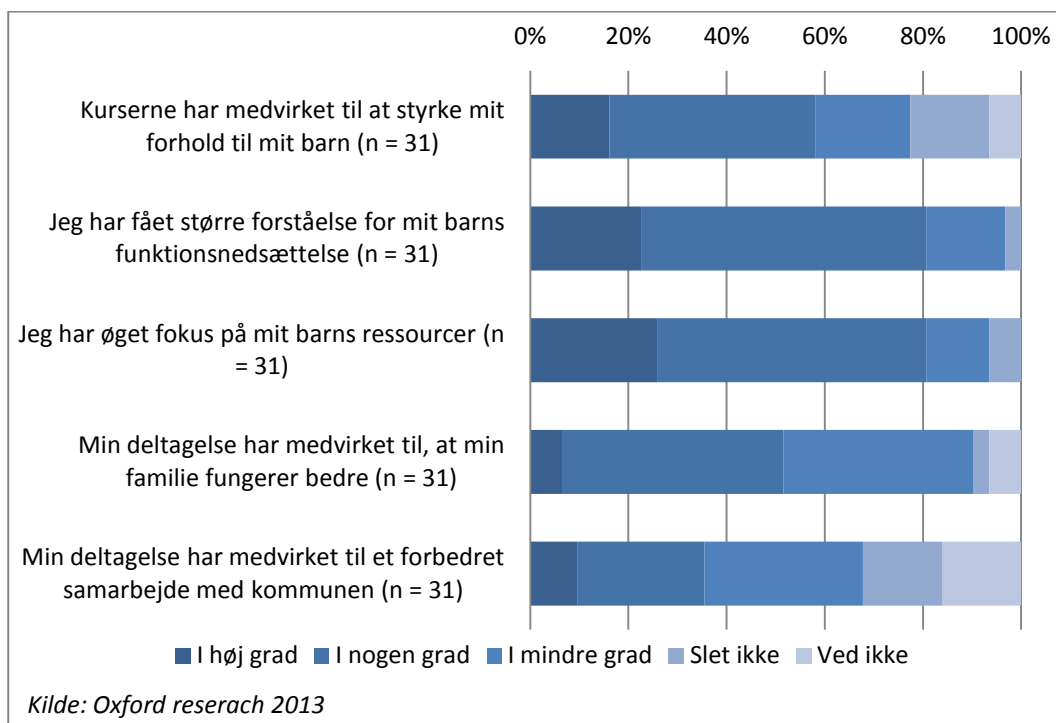
Tabel og figur 10 viser kursets betydning for deltagerne.

7. Tabel 10: Kursets betydning for deltagerne

Kursets betydning	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Kurserne har medvirket til at styrke mit forhold til mit barn (n = 31)	16%	42%	19%	16%	6%
Jeg har fået større forståelse for mit barns funktionsnedsættelse (n = 31)	23%	58%	16%	3%	0%
Jeg har øget fokus på mit barns ressourcer (n = 31)	26%	55%	13%	6%	0%
Min deltagelse har medvirket til, at min familie fungerer bedre (n = 31)	6%	45%	39%	3%	6%
Min deltagelse har medvirket til et forbedret samarbejde med kommunen (n = 31)	10%	26%	32%	16%	16%

Kilde: Oxford Research 2013

Figur 10: Kursets betydning for deltagerne

Der er stor spredning i deltagernes vurdering af kursets betydning for dem. Mens ca. 80 procent af respondenterne mener, at kurset i høj eller nogen grad har hjulpet dem til en større forståelse for deres barns funktionsnedsættelse og ressourcer, er det "kun" 51 procent, som mener, at deltagelse i kurset har medvirket til, at deres familier fungerer bedre.

Blot 36 procent af deltagerne svarer, at kurset i høj eller nogen grad har medvirket til et forbedret samarbejde med kommunen. Man skal imidlertid være varsom med at læse svarene som et udtryk for, at kurset har været dårligt i forhold til forældrenes samarbejde med kommunen. Det kan således tænkes, at samarbejdet allerede har været godt, og at der derfor ikke har været behov for at forbedre det.